

zestig man – dat was ook de order geweest die hij laat op de rode radio-grafisch van generaal Kesselring ontvangen had. Stevige aanvallen werden op de 11de van Nederlandse kant op von Sponeck en de zijnen niet ingezet; zodra tegenvuur ontvangen werd, weken de Nederlandse troepen. 's Avonds laat konden zij evenwel ongehinderd het landgoed naderen en er in binnendringen. Alle Duitsers waren verdwenen. Omstreeks tien uur had *Graf* von Sponeck namelijk een nachtelijke mars ingezet. Snel ging het niet. Pas om half drie in de nacht was men, vijf kilometer verder, het dorp Wateringen genaderd. Daar bevond zich, zonder dat de Duitsers zulks wisten, het goed beveiligd stafkwartier van de onder de commandant Westfront Vesting Holland ressorterende commandant van de Groep 's-Gravenhage. De wacht sloeg alarm. Enkele uren lang vonden toen in en bij de kom van het dorp, aanvankelijk in het pikkedonker, verwarde vuurgevechten plaats. In een deel van het dorp wisten de Nederlanders zich te handhaven, maar in het centrum drongen de Duitsers tenslotte het stadhuis en de garage van de autobus-onderneming 'Vios' binnen; bij vier bussen sloegen zij de ruiten in; die bussen reden met ongeveer honderd man naar Den Hoorn, de overigen volgden te voet. *Graf* von Sponeck had in Wateringen tachtig burgers gevangen genomen die er door zijn troepen van beschuldigd waren dat zij aan de gevechten deelgenomen hadden. 'Er was echter', schreef later een Nederlandse luitenant die, met andere krijgsgevangenen, de gehele avontuurlijke tocht meemaakte, 'geen tijd om al deze mensen te verhoren en de generaal besloot daarom na enig beraad om hen vrij te laten.'¹

Uiteraard raakte het in Wateringen spoedig bekend dat de Duitsers er met een aantal Vios-bussen vandoor waren. Waarheen, wist niemand. Zulks leidde er toe, dat in de gehele streek tussen Hoek van Holland en Leiden geruchten de ronde gingen doen dat 'tal van Vios-bussen met Duitsers in burgerkleding of in Nederlandse uniform rondreden en verrassend hun slag sloegen'.² Zelfs door de radio werd voor die gevaarlijke bussen gewaarschuwd; dertig deden er dienst achter de Grebbelinie voor het vervoer van gewonden naar ziekenhuizen in Utrecht en Amsterdam; de chauffeurs kregen heel wat extra last door het radiobericht.³ Overigens kreeg de burgemeester van Den Haag, de Monchy, te horen, dat 'drie autobussen met Duitse militairen in de uniform van conducteurs der Gelderse Tram' uit het Westland naar Den Haag onderweg waren.⁴

¹ J. J. A. Polman: 'Bericht', p. 6 (Sectie krijgsgeschiedenis, archieven, groep III, map 2 C, no. 15). ² Kamerling: *Vesting Holland . . . luchtlandingstroepen*, p. 257.

³ *Wateringen in mobilisatie- en oorlogstijd* (z.j.), p. 10. ⁴ S. J. R. de Monchy: *Twee ambtsketens. Herinneringen uit mijn burgemeesterstijd* (1946), p. 230.